

ಬುದ್ಧ ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ತಿಸರಣ, ಪಂಚಶೀಲ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ ಮನೋಜ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ. ಜಿ.*

* ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಹಿಂದಿ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಸಾರಾಂಶ (Abstract)

ಭರತ ಖಂಡದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ (ಸಮಾನ) ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜಗಕೆ ಸಾರಿದ ಮಾರ್ಗವೇ ಬುದ್ಧಮಾರ್ಗ. ಭಾರತದ ಕಲೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗೆ ಬುದ್ಧ ಧಮ್ಮದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವತ್ತಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಅವನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸುಮಾರು 2500 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಾಗಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಜಗದ ಹೇಳಿಗಾಗಿ, ಮನುಕುಲದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೆ ತಾನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪಡೆದ ಬುದ್ಧನು ಈ ಜಗದ ಮೊದಲ ಬೆಳಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನೆ-ಮನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಬೋಧಿಸಿದ ಧಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು (Keywords): ಬುದ್ಧ, ಧಮ್ಮ, ತಿಸರಣ, ಪಂಚಶೀಲ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಶೀಲ/ಮಾರ್ಗ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಅರಿತು ನಡೆಯುವ ಅನುಪಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬುದ್ಧನದು. ಆತನು ಬೋಧಿಸಿದ ಧಮ್ಮ ತತ್ವವು ಅಷ್ಟೇ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ಆತನ ಜೀವನ ವಿಮುಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನಾನ್ವೇಷಣಾ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ವಿನೂತನ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧ ತನ್ನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಎಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂದಿಸಲಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶತ್ರುತ್ವವುಳ್ಳವರಿಗೂ-ಮೈತ್ರಿಭಾವವನ್ನೇ ಹರಿಸಿದ. ಆತನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಮಾತುಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ, ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧನು ದೇವರಲ್ಲ ಅವನೊಬ್ಬ ಮಾರ್ಗದಾತ. ಅವನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ತ್ರಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮುಡಿಪಿಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೇ ಬುದ್ಧನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದಂತಹ ಸಹಚರರು ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಸಂಘವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಆ ಸಂಘದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಧಮ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬುದ್ಧ, ಧಮ್ಮ, ಸಂಘದೊಂದಿಗೆ

Please cite this article as: ಮನೋಜ್ ಕುಮಾರ್ ಎಂ. ಜಿ. (2021). ಬುದ್ಧ ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ತಿಸರಣ, ಪಂಚಶೀಲ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 3(1), ಪು.ಸಂ. 64-69

ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬುದ್ಧನ ಜನ್ಮ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತ್ರಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸರಳ, ಸುಖಿ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಬುದ್ಧನು ತಿಸರಣ, ಪಂಚಶೀಲ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಂತಹ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಖ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿ ಬುದ್ಧನು ಇಂದಿಗೂ ಚಿರಾಯುವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ, ಸಂಘದ ಪರಿಚಯ

ಸುಮಾರು ಎರಡುವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಾಕ್ಯ ದೊರೆ ಶುದ್ಧೋದನ ಹಾಗೂ ಮಹಾಮಯಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಸುಪುತ್ರನೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ. ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ರಾಜಾತಿಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಗೌತಮನು ಜಗದ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಭಿನ್ನವಾದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಕಾರಣ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಹಲವಾರು ಪಂಥದ ಗುರುವಂದಗಳಿಂದ ಸತತ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮದ, ಜಪ-ತಪದ ಫಲದಿಂದ ಒಂದು ಬೋಧಿ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವಾಗ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಯಿತು. ಈ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನು ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಜಗದ ಬೆಳಕಾದನು.

ಬುದ್ಧನು ಹಾಗೇ ತನ್ನ ಸಮತಾಭಾವದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾನುಭಾವದಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವೇ ಧರ್ಮ. ಈ ಧರ್ಮವು ಮಾನವರನ್ನು ದುಃಖಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಶಾಂತಿಯ ಪಥದತ್ತ ನಡೆಸುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ಮಾರ್ಗ. ಸಂಘವು ಬುದ್ಧರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಘವೆಂದರೆ ಸಂತರ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಮೂಹ. ಬುದ್ಧರೊಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಂತಹ ಸಂತರು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಭೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಸಂಘವೆಂದು ಕರೆದರು. ಹಲವಾರು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಘಗಳು ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ, ಸಂಘದ ಪರಿಚಯ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಿಸರಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

ಬುದ್ಧ, ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಘಗಳನ್ನು ತಿಸರಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಮೂರು ಶರಣ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ನಾವು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೆಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಡುಯುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಸರಣ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಿಸರಣವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮಾನವನ ಜೀವನದ ಧೈಯಗಳಾಗಿಯೂ ಸಹ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಮೂರು ಶರಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧರು ಜ್ಞಾನೋದಯವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಸಾಧು-ಸಂತರೊಡನೆ ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಸರಣವನ್ನು ನುಡಿದರು. ತಿಸರಣವು ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ಬುದ್ಧಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ

ಧರ್ಮಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ

ಸಂಘಂ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮಿ

ಅಂದರೆ ನಾನು ಬುದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ, ನಾನು ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸಂಘಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶರಣಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಉಚ್ಛರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮೀಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪೂಜಾ ಪಾಠದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧರ ಮೂರ್ತಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತಾಗ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ತಿಸರಣವನ್ನು ಪಠಿಸುವರು. ತಿಸರಣ ಪಠಣವು ಬೌದ್ಧ ಸಂತರುಗಳ ಧರ್ಮೀಯ ನಡೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಸರಣವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಿಯುತ ಜೀವನ ಸರಳತೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಹುದು. ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸಹ ತಿಸರಣದ ಅಗತ್ಯತೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪಂಚಶೀಲದ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವ

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಕಂಡರಿಯದ ಮಹಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಮೂಲವನ್ನು ಬುದ್ಧನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ದುಃಖ, ದುಃಖದ ಮೂಲ, ದುಃಖ ನಿವಾರಣ, ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತನ್ನ ಅಗಾಧ ತಪಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಅರಿತು, ಅದರ ನಿರ್ಮೂಲನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ದಿನ ನಿತ್ಯವು ಕೆಲವು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನದ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ, ನಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕಿಗಾಗಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಜೀವನದ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಂಚಶೀಲಗಳ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಲೇಸನ್ನು ತೋರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಾನವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪಂಚಶೀಲವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಅದರಂತೆ ನಡೆದರೆ, ಜಗದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅತ್ಯಾಚಾರ-ಅನಾಚಾರಗಳು, ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆ-ದರೋಡೆಗಳು ನಡೆಯದೇ ಪಾಪಿ ಜೀವನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಬುದ್ಧನು ಪಂಚಶೀಲವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ತಿಸರಣಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೋದ ನಂತರ ಬೌದ್ಧ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಪಂಚಶೀಲದ ಉಚ್ಚರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಈಗಲೂ ಸಹ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಶಾಂತಿಯ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು, ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಪಂಚಶೀಲವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ನಡವಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧರು ಬೋಧಿಸಿದ ಪಂಚಶೀಲಗಳೆಂದರೆ

ಪಾಣಾತಿ ಪಾತ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ತಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ

(ನಾನು ಪ್ರಾಣಿ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ)

ಅದಿನ್ಯಾದಾನ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ತಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ

(ನಾನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ)

ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಚಾಚಾರಾ ವೇರಮಣೇ ಸಿಕ್ವಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ

(ನಾನು ಲೈಂಗಿಕ/ಕಾಮದ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ)

ಮುಸಾವಾದಾ ವೇರಮಣೇ ಸಿಕ್ವಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ

(ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ)

ಸುರಾಮೇರಯ ಮಜ್ಜ ಪಮಾದಟ್ಠಾನ ವೇರಮಣೇ ಸಿಕ್ವಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ

(ನಾನು ಮದ್ಯ, ಹೆಂಡ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ)

ಬುದ್ಧರು ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಜಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಹ ನನಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪ್ರಾಣಿ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಾಪದವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಎರಡನೇಯದು ಭಗವಾನರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು ನನ್ನದಲ್ಲದ ಅಥವಾ ಬೇರೋಬ್ಬರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ/ಮುಟ್ಟಿ ಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ನಾನು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿರತನಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಾಪದವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬ ವಚನಗೈಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಾನುಯಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯ ಹೊರತು ಪರ ನಾರಿಯರ ಲೈಂಗಿಕ ವ್ಯಭಿಚಾರದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಹಾಗೂ ಪರನಾರಿಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೋದರಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧರ ನಾಲ್ಕನೇ ಶೀಲವು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಸಂಧರ್ಭದಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾದರೂ ನಾನು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳಿನಿಂದ ಸಿಗುವ ಬೋಗ ಜೀವನ, ಸಂತೋಷದ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಾಪದವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಚ್ಛಾನ-ವಿಚ್ಛಾನಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರವೇ ಸತ್ಯ. ಸತ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಬುದ್ಧರು ಸುಳ್ಳಿನಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸುರಾಮೇರಯ ಮಜ್ಜ ಪಮಾದಟ್ಠಾನ ವೇರಮಣೇ ಸಿಕ್ವಾಪದಂ ಸಮಾಧಿಯಾಮಿ, ಬುದ್ಧರು ಇಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಈ ಶೀಲವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಇತರರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಸುರ-ಹೆಂಡ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮತ್ತು ಬರಿಸುವ ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿ, ಮತ್ತಿನ ಚಿತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಏನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಪರಿಚ್ಛಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಬುದ್ಧರು ಮಾದಕ ವ್ಯಸನದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಶಿಕ್ಷಾಪದವು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಂತಹ ಪಂಚ ಶೀಲಗಳನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಈ

ನೆಲದ ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಬೃಹತ್ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಶೀಲಗಳ ಪರಿಪಾಲನೆಯಿಂದ ಸಾಂಸರಿಕ ಜೀವನವು ಸರಳತೆಯಿಂದ ಸುಮಧುರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ.

ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ

ಬುದ್ಧರು ತೋರಿದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಾ ದಿಷ್ಟಿ (ಉತ್ತಮ ತಿಳುವಳಿಕೆ) ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದಂತಹ ವಿಚಾರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ವಿಚಾರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಉತ್ತಮ ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಸಮ್ಯಾ ಸಂಕಲ್ಪ (ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ) ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು. ಇದರ ಅರ್ಥ ಸದಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನೋಯಿಸದ ತ್ಯಾಗ, ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಷಯವೇ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರ. ಮೂರನೆಯದು ಸಮ್ಯಾ ವಾಚಾ (ಉತ್ತಮ ನುಡಿ); ಸದಾ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ, ಪರರನ್ನು ನಿಂದಿಸದೇ, ಪರರನ್ನು ಬೈಗುಳದಿಂದ ಮಾತಾನಾಡಿಸದೇ, ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯದೇ ಅವಶ್ಯಕ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಉತ್ತಮ ವಚನ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಸಮ್ಯಾ ಕಮಂತ (ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮ) ಮಾನವನು ತನ್ನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದೆ, ಪರ ನಾರಿಯ ಜೊತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗದೆ, ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸದೇ ಸದಾ ಜಾಗೃತರಾಗಿರುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಕರ್ಮ (ಪ್ರಜ್ಞೆ) ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸಮ್ಯಾ ಆಜೀವ (ಉತ್ತಮ ಜೀವನೋಪಾಯ) ಇದು ಐದನೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಪರರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಸೂಯೆ ಪಡದೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನು ತನ್ನವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಮೋಸ ಮಾಡದೇ, ವಂಚಿಸದೆ, ಸದಾ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ. ಸಮ್ಯಾ ವ್ಯಾಯಾಮ (ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯತ್ನ); ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪರಿಸರದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು, ಇಲ್ಲವಾದರೇ ಕೆಟ್ಟತನಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕೆಟ್ಟಭಾವನೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡದಂತೆ ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸುವುದು. ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಸಮ್ಯಾ ಸತಿ (ಉತ್ತಮ ಎಚ್ಚರಿಕೆ). ಇದು ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯದಾಗಿದೆ. ಮಾನವನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆಯ ಪರಿಪಾಲನೆ, ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರತೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಲು ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಧ್ಯಾನ. ಕೊನೆಯದು ಸಮ್ಯಾ ಸಮಾಧಿ (ಉತ್ತಮ ಸಮಾಧಿ ಧ್ಯಾನ) ಅಂದರೆ ಸದಾ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾನತೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಸಮಾಧಿ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತಿಸರಣ, ಪಂಚಶೀಲ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಜೀವನ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಸರಿಯಾದ ಸಂಕಲ್ಪ, ಸರಿಯಾದ ಮಾತು, ಸರಿಯಾದ ಕಾರ್ಯ, ಸರಿಯಾದ ಜೀವನಕಲೆ, ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಸರಿಯಾದ ಚಿತ್ತ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಇವು ಮಾನವವರ ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಜೀವನದ ಅದ್ವಿತೀಯ ರತ್ನಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಿಂದ ಘನತೆ, ಗೌರವ,

ಸಂಪತ್ತು, ಮನಃಶಾಂತಿ, ಅಧಿಕಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಸನ್ಮಗಳಿಗೂ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರ ಜೀವನ ಆನಂದದ ಆಗರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅವರ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ವಿದೇಶೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಬುದ್ಧರನ್ನು ಮಾನವ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಾಗೆಂದು ವೇಳೆ ಬೇರೆ ಮಾಡುವ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅದು ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅನೀಶ್ ಬೋಧ್. (2010). ಆರಂಭಿಕರಿಗೆ ಬೌದ್ಧ ದ್ಯಾನಗಳು. ಮಹಾಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಧರ್ಮಾನಂದ ಮಹಾನಾಯಕ ಥೇರ. (ಅನು: ಅನೀಶ್ ಬೋಧ್.) . (2007) ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಹೊಣೆ ಯಾರು?, ಮಹಾಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ನಾಗರಾಜ್ ಎನ್.ಕೆ. (2019). ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಅವನ ಧರ್ಮ. (ಮೂಲ:ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್) ಬೌದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಹಾಸನ.
- ರಾಜಾರಾಂ. ಬಿ. ವಿ. (2009). ಬುದ್ಧ ನೀಡಿದ ಕಲಿಕೆ. (ಮೂಲ; ವಾಲ್‌ಪೊಲ ರಾಹುಲ) ಮಹಾಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಶಿವರಾಮು. ಎಸ್. (2019), ಬುದ್ಧ ತೋರಿದ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗದ ತಾತ್ವಿಕತೆ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ. 1(3). 20-25

J O U R N A L S